

Hány éves a képviselőm?

Fiatal Szeged, idős megye

Megváltoztathatatlannak hitt — több évtizedes — hagyománnyal szakított idén a KSH Csongrád Megyei Igazgatósága, amikor közzétette az 1990-es évről szóló jelentését. Korábban elképzelhetetlen volt, hogy az eredmények felsorolása — utóbb már azok kritikus elemzése — ne az iparral, a mezőgazdasággal stb. kezdődjön. Csak valahol a hátsó traktusban jutott hely a lakosság életkörülményeiről szóló fejezeteknek. Most nemcsak hogy megfordult a sorrend, de az éves értékelés elé három — a népesség újabb adatairól, Szeged városrészeiről, illetve a képviselőtestületekről szóló — dolgozat is bemelegítette. Ez utóbbiak közül kettő rövid összefoglalóját adjuk most, Szeged városrészeivel külön írásban foglalkozunk majd.

A megye lakossága az 1990-es népszámláláskor 437 ezer volt, 19 ezerrel kevesebb, mint tíz évvel korábban. A korösszetétel is megváltozott, a népesség némileg „öregedett”. A harminc év alattiak részaránya 3 százalékkal csökkent, az ún. Ratkó-korszak nagy létszámú korosztályai a 30-40 év közöttiek arányát emelték, s nőtt a 60 felettek részesedése is. Feltűnően nagyok a területi különbségek: míg Szegeden 18 százalék alatti a 60 éves és annál idősebb népesség aránya, addig a megye községeiben megközelíti a 23 százalékot.

Az elmúlt tíz év kedvezőtlen tendenciája volt, hogy miközben a munkaképes korú népességet megközelítően lefedő 15-59 évesek aránya a népességen belül lényegében változatlan, az aktív keresők részesedése közel 5 százalékkal csökkent. Az eddig ismert adatokból azt lehet valószínűsíteni, hogy erőteljesen nőtt a különböző okokból — rokkantság, korengedmeny stb. — munkaképes korban nyugdíjazottak aránya. A nem aktív keresők többi csoportjai, az eltartottak, a gyeden, gyesen lévők adatai érdemi változást nem mutatnak, a munkanélküliek és az első ízben munkát keresők pedig a népszámlálás idején még nem érték el az 1 százalékos részesedést sem. A jelenség korántsem magyarázható az egészséget károsító munkahelyek megyei gyakoriságával.

Csongrád megye lakásainak túlnyomó része — 83 százaléka — személyi tulajdonú. Az állami bérlakások száma mindössze 29 ezer. Szegeden — ahol az államosítás annak idején jelentős

bérházállományt érintett, és ahova megyén belül az állami lakásépítés koncentrált — az utóbbi években megkezdődött lakáseladások mellett is 33 százalék az állami tulajdon aránya. Ez a többi városban 10, míg a községekben csupán 3 százalék. Számottevően javult az utóbbi évtizedben a lakások minősége is, növekedett az átlagos szobaszám.

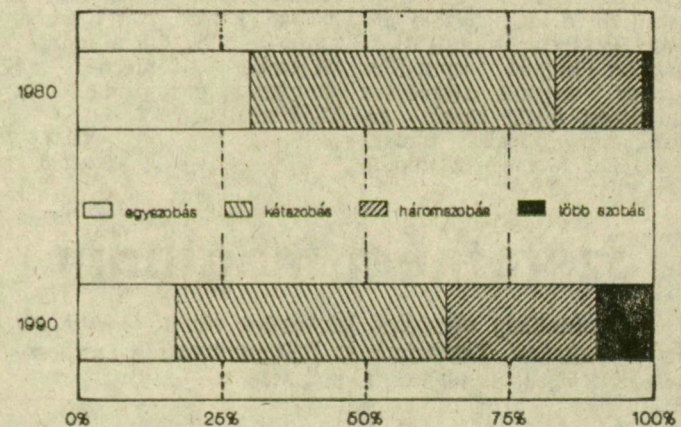
A megye 59 polgármesterével együtt a megválasztott helyi önkormányzati képviselők száma 689, közülük — a KSH önkéntes adatkerésén alapuló — információt 531 adott, ami jól reprezentálja a megye egészét. A döntő többséghez jutó független képviselők 96 százaléka a tízezer fő alatti, tehát Kistelektől és Mórahalomtól eltekintve, falusi képviselő-testületekben kapott helyet.

A képviselők és a polgármesterek közel fele főiskolai és egyetemi végzettségű, és csupán ötödének nincs középiskolája. Az egyes pártok közül a Fidesz—SZDSZ, és az MSZP képviselői között a legnagyobb a felsőfokú végzettségük aránya (közel 70 százalék), s ezt követi a KDNP, majd az MDR. A középiskolánál alacsonyabb végzettségűek 26 százaléka független kispártotól képviselő.

A képviselők harmada volt tanácsos a korábbi testületekben, és mintegy 30 azok száma, akik tanácselnöki funkciót is betöltöttek. (Ezek döntő többsége, több mint 80 százaléka független jelöltként indult az őszi képviselő-választásokon.) A „város- és községatyák” között döntően a középkorúak kaptak helyet, de szép számmal akadnak nyugdíjasok is.

K. A.

Lakások és szobaszámok

Peres, poros iratokat bányásznak elő a bírósági pincék mélyéből, leveltáruk dokumentumai közül: bírósági ítéletek után kutatnak — szinte naponta Szegeden is. Az 1945 és 1963 között hozott, illetve az 1956-os népfelkeléssel kapcsolatos ítéleteket törvénysértőnek minősítette a választott Parlamentünk.

Kimondták: a padlásokat jogtalanul söpörték le, a feketevágások pedig mára már egészen normális disznóvágásokká minősültek, igazságtalanul börtönözték be a szerencsétlen kismembert, aki összeesve, hiányos fogsorral azt dadogta a bíróság előtt: nem, kérem, ez az ember, ezek az emberek nem áruló(k)... Vajon hányan élnek még közülük? Hányan azok közül például, akiket a szegedi Belvárosi bizonys kirakatában pellengéreztek ki, megtalált bizonyítékokkal együtt. A bődön zsírt, a darabok szalonát, amit a nép ellenségei rejtettek, közszemlére tették. Nem azért, hogy a nézelődő elképzelje, milyen jólakott érzést ad egy karéj zsíros kenyér.

„Apám hat évet ült...”

milyen finom is a fagyos szalonna. Nem. Elrettentő példák voltak az eledelék, akkor emberfalo idő járt.

De meg-megállhattak a sajátos kirkat előtt a „leplezésben segédkező jó akaratúak” is, vajon akkor nekik összefutott-e a nyál a szájukban? Vajon ők megérték-e a törvények fordulatát? A politikai perekhez asszisztálóknak, a (nép)bírósági tanúságadéknak ma semmi dolguk. Megint az elítélteknek, a meghurcoltaknak van. Ha pedig már nem élnek, családtagjaik kérhetik a jogutód bíróságtól az ítéletek megsemmisítéséről szóló igazolásokat.

Csongrád megyében a Szegeden működő megyei bíróság a forma szerinti jogutód, néhány esetben a

szegedi az illetékes. Eddig közel 400 igazolást adtak ki. Sok a leszármazott a kérelmezők között, s az ország minden tájáról érkeznek a rehabilitációs folyamodványok. Persze, az ítéletek jobbára már elvesztek a családi archívumokból. A gyerekek csak azt tudják, apám három hónapot, négy évet, hat évet ült. Az igazolások kiadására nagy gondot fordítanak, nem késlekednek, az ügyemet gyors. A bíróságon azt köztölték: elképzelhetetlen, hogy kérelmem nélkül rehabilitáljanak. Hisz nem tudják, kéri-e az eltelt, éle, vannak-e hozzátartozói, és hol... Hiába, múlik az idő, bár az emlegetett esztendő — meg az utána következők is — sokáig emlékeztetnek maradnak. Pedig most nincs kirkat, mely bemutatná a törvénytelenségeket. A perek tudományos feloldozásra várnak, s egyszer bevonulhatnak a jogtörténeti ismeretek közé. Talán tanítani fogják... Különös figyelmükbe ajánlható a mindenkor jogalkotóknak.

(mag)

Kormos szerencse

Régen a néphit azt tartotta; a kéményseprő szerencsét hoz. Újabb időkben a közvélekedés módosult: a kéményseprő pénzt visz. Mert hogy évente egyszer, a díjbeszedéskor nyit be a kapun s a kéményajtón a kormosruhások vállalatának embere. Akkor kitor és fizettet, vagyis fizettet és kitor el a helyszínről, s tájára se megy vagy egy esztendeig. Addig be kell érni a hiedelméleti szerencséjével — ha az igaz akkor nem gyullad ki a kémény. A babonaszágban nem bízik, még inkább a sokat tüzelők viszont jól teszik, ha a két „pénzes akció” között is gondoskodnak a koromhullatásról. Csak hogy a környékbeli falvakban nincs szakember a „privát” kéményseprésre.

A nagyobb települések pedig tudnának munkát és vele kenyeret adni egész évben egy szerencsésüket többszöri koromkotrással, kéményvizitálással garantáló fekete ruhás mesterembernek. Olyanok, aki nem a pénzzel kitor, s nem vállalati haszonra. Hanem maszekban, saját maga megélhetésére. S persze a kéménygazdák biztonságára. Akik tudják, hogy a tisztaság, jól húzó kéménnyel levegőztetett tűzre kevesebb szén, fa kell. Nekik így lenne gazdaságosabb a fűtés, szívesen megfizetnék hát a rendszeres kéményseprést. (Főleg, ha ilyen ütemben emelkednek a tüzelőanyagok árai.)

Vállalkozó szellemű kéményseprők kerestetnek hát, akik tisztességes iparosai akarnak lenni a városkörnyéki településeken a „szerencsehozók” szakmájának. Sándorfalván például 2400 lakás tulajdonosa adna nekik munkát. Sürgősen — mert „szezonjuk” van. S persze egész évben. Mert tiszta és kényelmes ugyan a gázzal való fűtés, főzés, ám drága. A gázos kazánok, tüzhelyek mellett falun újra terjed a hagyományos tüzelőanyagokkal történő fűtés, azok pedig füstölnek, kormolnak. Aki a koromtól megszabadítja a kémények gazdait, az szerencsét hozhat — s bizhat a saját vállalkozói szerencséjében is.

Sz. M.

Érdekvédelem—önszerveződéssel Kiszolgáltatót óriás csecsemők

Ha egy családban értelemi fogyatékos gyermek születik, megesik, hogy az apa odébball, és jó, ha fizeti rendszeresen a szakványos tartásdíját. A kétségbeesett anya pedig? Erejét meghaladó módon ápolja évtizedeken át a szellemi fejlődésben megrekedt óriási csecsemőt. S ha ő maga megbetegszik, kórházi ápolásra szorul? Főhet a feje, mit tegyen magatehetetlen, s oly kiszolgáltatót, 35-40 éves gyermekével.

szalmazsákon altatom a fiatalomat? — kérdezte az édesanya. Ahhoz pedig, hogy közgyógyellátásban részesüljön az értelemi fogyatékos, előbb a nyugdíjintézetnél kell igazoltatni: az édesanya főlemelt családi pótlékra jogosult, egyedülálló szülő.

Begubózó családok

— A mozgássérült, a gyöngén látó, a halláskárosult valahogy csak tud harcolni a jogaiért. Az értelemi fogyatékos a legszerencsétlenebb: ha azt mondják neki, állj odébb, odébb áll, ha gödör van mögötte, akkor is — mondja P. T. immár nyugdíjas édesanyja.

Néhány szülő megosztja egymás között összes gondját-baját, sokan azonban valóságosan eldugják beteg gyermeküket. Szégyellik, hogy értelemi fogyatékos, akinek legtöbbször ez az arcára is van írva — panaszozza Lajkóné Hegedűs Valéria, aki szintén ilyen gyermeket nevel, de szeretné összehozni valamennyi sorsátársát itt a megyében.

Mint elmondta: 1982 óta működik ugyan az Értelemi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szövetségének Csongrád megyei szervezete, a segítségre szorulóknak azonban nem találtak igazán egymásra.

Azt szeretnék, ha a sors kegyetlensége miatt begubóztott családok nyíltabbá válnának, ha keresnek a kapcsolatot a hasonló gondokkal küszködőkkel. A megye minden városában helyi csoportokat — szándékoznak létrehozni, olyan önszerveződéssel kialakuló közösségeket, amelyeknek tagjai egymást meghallgatva és egymást segítve fognának össze gyermekeik és a maguk érdekében.

Szegeden megvannak már az intézményi háttér csi-

rái is: a fonalfeldolgozó vállalat védett munkásszállójában helyet kaphatnak az értelemileg sérült, kallódó fiatalok, védett munkahely működik a Torontál téren, a vakok intézetében is. Kevesen tudják, arra is van lehetőség, hogy a beteg vagy elutazó szülő néhány napra beadhassa ide fogyatékos gyermekét. A Vadász utcában csökkent munkaképességűeknek ad munkalehetőséget a fonalfeldolgozó kihelyezett telepe. Szentesen pedig telefonszetszerelést véggezhetnek bér munkában.

A szükség is ezt diktálja

Nagy reményeket fűz a megyei szervezet a Probitas Alapítványhoz: segítségével védett otthon vagy gondozóház szeretnének létrehozni Szegeden. Ahhoz azonban, hogy támogatni lehessen a négy fal között meghúzó, értelemi fogyatékos gyereket nevelő szülőket, elő kellene, hogy bújjanak rejtékhelyükből. Ehhez bátoritást egy mainál jóval humanusabb, megértőbb hivatali és társadalmi szemléletől kaphatnának. Megilletné őket ez — a keresztényi, emberbaráti szeretet kényszere miatt is, de a szükség is ezt diktálja: egyre szaporodik ugyanis a fogyatékosok száma, s egyre csökken a munkahelyek... Tehát, aki nem képes egyedül megbirkózni a felelősséggel, Szegeden, a Nyitra utca 15. szám alatti helyiségben minden hónap első hétfőjén, délután 3-tól 6-ig tanácsot kaphat, ide várják azokat a szülőket, akik tájékoztatásra, segítségre szorulnak.

Aki pedig átérzi a sors kegyetlenségét, a fájdalom és minden gondját, adományát a 42—214—5-ös, OTP-számlaszámra fizetheti be. Chikán Ágnes

Öttömös: csak a remény

Második menetben tárgyalja hétfő este Öttömös kisközség képviselő-testülete az 1991-es költségvetést. Megelőzően egy héttel már az önkormányzat a legjobb szándékkal számolt, mire jut pénz, mire nem. Amire nagyon kellene, arra telik-e? Kiderült: nem elég a rendelkezésre álló pénz, a lélekszám alapján juttatott mennyiségből és a helyi bevételekből összességében nem tudják biztosítani még

az általános iskola és óvoda zavartalan működését sem. Forráshiányos költségvetést szavazott meg a testület. Az alapellátáshoz szükséges 3 millió 200 ezer forint hiányzó összeget az állami tartalékalapból igénylik, a kellő pályázati beadványt elkészítik. Csak a remény marad Öttömösön, hogy nem hagyják összeroskadni az alapjában előregedett, önmagában többre nem jutó falut.

Vállalkozói központ a láthatáron

Az MTESZ keretében működő Csongrád Megyei Agrártudományi Egyesületnek tavaly 730 tagja volt. Az ágazatban dolgozó szakembereknek előadásokat, tanulmányutakat szerveztek a friss, naprakész tudás megszerzése érdekében. A szakosztályok munkája főleg a nagyüzemekhez kötődött. A Gazdálkodók Hír-adója című, negyedévenként megjelenő kiadványuk nemcsak a tagoknak szól, több gazdaboltban és virágüzletben árusítják. Tóth Mihály, a CSAE titkára szerint a jövőben szektorsemleges ágazati rendezvények fellelnek meg inkább a kor követelményeinek. Az egyesületi életet szeretnék a kiterjeszteni. Az agrárértelmiség minél szélesebb körű bevonása az ágazatfejlesztést és korszerű természettechnológiát szolgálja. Ennek intézményi kerete a szaktanácsadói, szakértői jogosultság megszerzése. A változó gazdasági körülmények az egyesületet arra szorítják, hogy szolgáltatásokkal, ügyintézői tevékenységgel is próbálkozzanak. Ugyanis az eddig pártoló tagdíjat fizető cégek csak akkor tudnak e célra áldozni, ha alapszolgáltatásként

cserébe a gazdálkodást elősegítő információt kapnak. Ennek az elképzelésnek felel meg a Vállalkozói Központ kialakítása az MTESZ Kigyó utcai épületében. A 2-3 fős szervezet szaktanácsadást végez az élelmiszer-gazdaságban, esetleg más ágazatokban is. A megrendelő, főleg az ügyintézésben, bonyolításban kevésbé jártas vállalkozók, kistermelők olyan szolgáltatáshoz juthatnak, amely az elképzeléstől a létesítményüzem helyezéséig megfelelő háttérrel jelent. Ez ugyanúgy lehet helybeni ügyintézés, mint szakértőkhöz való kiközvetítés, illetve információk átadása.

A vállalkozás több meglevő szervezettel együttműködve érhet el eredményt. Ezek éppúgy lehetnek bankok, az érdekképviseletek, mint az Országos Kisvállalkozásfejlesztési Iroda. A MŰSZI helyi igazgatósága információs bázisként ajánlotta a Mezőhír-trendszert. Az egész akkor lesz életképes ötlet, ha a vállalkozni akaró valóban egy helyen, a legilletékesebektől kap útbaigazítást. S akkor a tényleges munkáért kapott befizetések révén az egyesületi élet is biztos anyagi alapokon nyugodhat. T. Sz. I.